GROENE METROPOOL REGIO ARNHEM NIJMEGEN

KWARTAALBERICHT

4e KWARTAAL 2022

Inhoudsopgave

1. Inleiding 3

2. Ontwikkelingen en resultaten 3

2.1. Propositie Regio Deal ingediend 3

2.2. Verstedelijkingsafspraken met Rijk, provincie, waterschappen en Foodvalley 3

2.3. GMR steeds bekender in Nederland en Europa! 4

3. Resultaten per opgave 5

3.1. Verbonden regio 5

3.2. Productieve regio 7

3.3. Circulaire regio 9

3.4. Ontspannen regio 10

3.5. Groene groeiregio 12

4. Tot slot 13

1. Inleiding

Dit is het vierde en laatste kwartaalbericht van 2022. Het eerste volledige jaar dat we als Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (GMR) hebben gefunctioneerd. Er is veel in gang gezet, veel mooie resultaten zijn geboekt en er is veel geleerd.
We beginnen weer met de meest in het oog springende ontwikkelingen om vervolgens per opgave verslag te doen van het vierde kwartaal van 2022.

2. Ontwikkelingen en resultaten

2.1. Propositie Regio Deal ingediend

Afgelopen november hebben wij de propositie voor de Regio Deal bij het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) ingediend. Meer dan 180 initiatiefnemers vanuit maatschappelijke organisaties, bedrijfsleven, zorgpartijen, kennisinstellingen en gemeenten hebben ruim 100 projectideeën aangedragen om de belangrijkste opgaven in onze regio aan te pakken. Het traject ter voorbereiding op deze aanvraag laat zien dat er in de regio veel enthousiasme, energie en expertise bestaat om gezamenlijk aan de slag te gaan. We hopen dan ook met het Rijk een deal te mogen sluiten.

Onze Regio Deal richt zich op groene groei en kent drie programmalijnen:

- *Gezond leven*: actief meewerken aan meer preventie en nieuwe zorgconcepten dichtbij huis, om grote gezondheidsachterstanden van bepaalde bevolkingsgroepen terug te dringen.
- *Toekomstbestendig wonen*: wegnemen van belemmerende regelgeving en partijen samenbrengen om de hele bouwketen meer circulair en biobased te maken en de energietransitie te versnellen.
- *Sterke bedrijvigheid*: ondersteuning van ons mkb bij CO2-reductie, circulariteit, digitalisering en innovatie; o.a. door verduurzaming van werklocaties.

Het succes van deze programmalijnen is mede afhankelijk van de randvoorwaarden:

- *Werkende arbeidsmarkt*: minder versnippering en meer samenhangende aanpak van het continu bijscholen van medewerkers, stimuleren van talent en opleiden en vasthouden van jong talent in techniek, ICT en zorg.
- *Grenzeloos samenwerken*: ondersteuning van de structurele samenwerking met Duitse partners.

In februari verwachten we een reactie van het Rijk op ons voorstel.

2.2. Verstedelijkingsafspraken met Rijk, provincie, waterschappen en Foodvalley

Op 10 november 2022 maakten wij samen met het Rijk en met twee provincies en drie waterschappen afspraken over het versterken van de leefomgeving, bereikbaarheid, economie én de bouw van 100.000 nieuwe woningen tijdens het Bestuurlijk Overleg MIRT (= Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport).

€ 100 miljoen extra voor de Groene Metropoolregio

Als onderdeel van de gemaakte afspraken heeft het Rijk meer dan € 100 miljoen toegezegd voor het versterken van de bereikbaarheid van de Groene Metropoolregio:

- € 72 miljoen om (grootschalige) woningbouwlocatie Arnhem Oost mogelijk te maken en te ontsluiten
- € 25 miljoen voor de (grootschalige) Woningbouwlocaties Stationsgebied en Kanaalzone Nijmegen
- € 4.5 miljoen voor de ontwikkeling van Wijchen-West

Deze bedragen komen bovenop de al eerder toegekende Rijksbijdragen van zo'n € 88 miljoen voor Nijmegen tijdens het BO Leefomgeving en andere subsidies zoals Woningbouwimpuls (WBI) en mobiliteitsbijdragen, bijvoorbeeld voor de gemeenten Arnhem, Duiven, Heumen en Rheden. In totaal is er voor ca. € 300 miljoen afgelopen twee jaar toegekend aan de GMR-gemeenten.

Met deze Rijksbijdragen kunnen wij voor de korte termijn uitvoering geven aan de eerste onderdelen van de Verstedelijkingsstrategie. Er zijn de komende jaren nog meer investeringen nodig om de regio bereikbaar te houden. Onze inspanningen om deze investeringen bekostigt te krijgen zetten we onverminderd voort.

Meer landschap, meer stad en een sterke economie

De verstedelijking in de regio Arnhem Nijmegen Foodvalley moet in balans zijn met onze prachtige omgeving. Daarom willen we de groei van de regio gepaard laten gaan met versterking, herstel maar ook uitbreiding van natuur en landschap. Mensen wonen hier graag vanwege de prachtige omgeving en deze kwaliteit moeten we koesteren.
In de verstedelijkingsafspraken staan ook afspraken over de economische ontwikkeling van de regio. Het gaat dan om ontwikkeling van onze sterke clusters gezondheidszorg, hightech en energie. Wij hebben een bijzondere regio met een zeer groot aandeel mkb bedrijven en deze economische motor moet ook goed blijven lopen. Er zijn afspraken gemaakt om landschap, wonen, mobiliteit en economie in samenhang met elkaar te ontwikkelen.

2.3. GMR steeds bekender in Nederland en Europa!

Voor gemeenten en de gehele regio is het belangrijk om aansluiting te vinden bij landelijke en Europese programma's die de opgaven in onze regio verder brengen en daaraan financieel bijdragen. Dit vergt de nodige inspanningen. In Den Haag, Brussel en vlak over de grens raakt men steeds meer vertrouwd met onze regio.

Relaties in Den Haag

In het vierde kwartaal:

- stonden de activiteiten in het teken van de inzet van onze regio voor het BO MIRT en de verstedelijkingsafspraken. Flankerende lobbyacties richting de Kamer - in nauwe samenwerking met de regio Foodvalley en de provincie Gelderland - hebben onder andere tot een aangenomen motie geleid die het kabinet oproept meer aandacht aan Hoogwaardig Openbaar Vervoer (HOV)- en fietsverbindingen in onze verstedelijkingsregio te besteden;
- hebben verschillende bewindspersonen een bezoek gebracht aan onze regio. Daaronder de minister van Binnenlandse Zaken Hanke Bruins Slot, de minister voor Klimaat en Energie Rob Jetten, de minister van Financiën Wopke Hoekstra en de staatssecretaris voor Cultuur en Media Gunay Usla;
- hebben wij als regio onze reeks kennismakingsgesprekken met Tweede Kamerleden voortgezet en Kamerleden op de hoogte gesteld van onze regionale propositie voor de Regio Deal.

Relaties in Brussel

In het vierde kwartaal:

- vond de 20e editie van de European Week of Regions and Cities weer fysiek plaats in Brussel. De Groene Metropoolregio en The Economic Board waren met 25 deelnemers goed vertegenwoordigd. Dit jaar stond onder meer in het teken van kennismaking met de nieuwe Europese programmaperiode. Verder werden er gesprekken gevoerd met Europese netwerken als de ECF (European Cycling Federation) en ACR+ (gericht op circulaire economie). Ook de relatie met Duitsland werd belicht, onder meer tijdens een bezoek aan de NRW Landesvertretung waarbij ook de regio Achterhoek aanwezig was;
- is in Brussel eveneens deelgenomen aan de jaarlijkse POLIS conferentie. Dit is een meerdaags evenement gericht op mobiliteit. De GMR was als gewaardeerd lid van het POLIS

netwerk ook bestuurlijk vertegenwoordigd tijdens de bijeenkomst van de POLIS Political Group die dit jaar in het teken stond van inclusieve mobiliteit;
- zijn er twee Europese projectvoorstellen binnen het Interreg NWE programma ingediend. Bij goedkeuring van deze voorstellen zal de GMR in de komende 4 jaar op Europees niveau samenwerken op het gebied van CO2-beprijzing en circulaire inkoop en de uitwerking van het groen-blauw raamwerk. De besluitvorming over de voorstellen wordt in het eerste kwartaal van 2023 verwacht;
- heeft de GMR zich succesvol aangemeld voor de Europese Missie 'Adaptation to Climate Change'. De regio zal hierdoor samen met regionale kennisinstellingen en Europese partners, waaronder de Europese Commissie, kunnen werken aan initiatieven gericht op klimaatadaptatie.

Relaties in Duitsland

In het vierde kwartaal:
- is gestart met de voorbereidingen van de bestuurlijke regioreis in mei 2023 naar het Ruhrgebied en Rheinland;
- werd de uitwisseling op regionale schaal met partners in het Ruhrgebied voortgezet. Op 3 november was een delegatie van het Regionalverband Ruhr op bezoek in Arnhem en Park Lingezegen voor een thematische uitwisseling over de onderwerpen klimaatadaptie en het groen-blauw raamwerk;
- is een delegatie van de Businessmetropole Ruhr ontvangen in de regio, waarbij onder meer een bezoek werd gebracht aan Industriepark Kleefse Waard, Rijnstate Elst en de gemeente Arnhem.

3. Resultaten per opgave

3.1. Verbonden regio

Gebiedsgerichte corridors

A325

De provincie Gelderland en de regio hebben geprobeerd om een aantal onderdelen van het 10-puntenplan op te nemen in de BO MIRT afspraken. Het Rijk is echter (nog) niet bereid om hier financiële middelen voor te reserveren. Samen met de provincie Gelderland werken we wel verder aan het project fietsverbinding VeluweWaalpad. Hiervoor is inmiddels opdracht verleend voor een verdere uitwerking, inclusief de Oostwest onderdelen.

Zuidwestflank Nijmegen

We zijn een proces gestart voor de afstemming tussen projecten die over drie tot zeven jaar gaan spelen. Juist dit tactische niveau is interessant, omdat dit nog mogelijkheden biedt om te schuiven met projecten. Zowel in tijd als in integratie én om op gebiedsniveau afstemming te zoeken tussen projecten en opgaven. Met name door breed te kijken: naast bereikbaarheid ook het betrekken van de opgaven vanuit woningbouw, klimaatadaptatie en energietransitie. We doen dit nu voor het gebied Nijmegen-West (pilot). Op 21 november was een workshop met alle bij de samenwerking betrokken partijen (provincie, RWS, ProRail, waterschap, betrokken gemeenten en GMR). Hoe de samenwerking in Nijmegen West versterkt zou kunnen worden, staat hierbij centraal.

A12 alliantie (weg)

In opdracht van het ambtelijk kernteam (provincie Gelderland, RWS, GMR en regio Achterhoek) heeft bureau Moventum gesprekken gevoerd met stakeholders vanuit overheid, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen. Aan de orde kwamen nut en noodzaak en toegevoegde waarde van een alliantie, welke mogelijkheden (of niet) zij zien voor verdere samenwerking en eventueel welke samenwerkingsvorm. Moventum heeft inmiddels de conclusies van deze eerste gespreksronde samengevat. Hieruit blijkt dat de bestaande en groeiende mobiliteitsproblemen op de A12 (Arnhem-Duitse grens) worden onderkend. De noodzaak wordt gevoeld en de bereidheid is er om te investeren

in een meer intensieve samenwerking om te komen tot een gebiedsgerichte integrale aanpak. In het eerste kwartaal van 2023 wordt de manier waarop deze samenwerking vorm moet krijgen ingevuld.

A12 spoor Utrecht-Arnhem-Duitse grens (in het vervolg corridor UAD)
Voor de corridor UAD is in september 2021 gestart met het maken van een OAO notitie (Opgave, Afbakening en Omgeving) door het ministerie van IenW. De GMR en Foodvalley zijn hierbij betrokken. Deze notitie is eind juni tijdens de landelijke spoortafel geaccordeerd, met daarin voorstellen voor de minister en het BO MIRT van najaar 2022.

Belangrijkste conclusies voor de GMR:

- In Arnhem Oost wordt een ongelijkvloerse spoorkruising gerealiseerd (spoorknoop oost) na 2030. Inpassing en uitvoering in overleg met de verstedelijkingsopgave spoorzone Arnhem Oost
- Station Presikhaaf krijgt in plaats van twee keer per uur, op termijn vier keer per uur een sprinterbediening met mogelijk een IC-stop.
- De ICE Amsterdam-Frankfurt gaat van 1 keer per 2 uur naar 1 keer per uur. Mogelijk met goede en snelle overstap in Duisburg ook naar Berlijn
- De Regioexpres gaat één keer per uur rijden; na realisatie Spoorknoop Oost twee keer per uur.
- De realisatie van nieuwe stations Arnhem Oost en Zevenaar-Oost is binnen dit kader niet mogelijk.

Om spooropgaven op het tracé tussen Arnhem en Duitse grens niet te vertragen, is voorgesteld om het tracé op te knippen, waardoor Arnhem Oost-Duitse grens versneld uitgevoerd zou kunnen worden. Dit laatste is ook voorgelegd tijdens het BO MIRT in november 2022. Tijdens BO MIRT is besloten om voor de corridor Utrecht-Foodvalley-Arnhem (UAD) een MIRT-onderzoek te starten. Verder is besloten om te investeren in de Regioexpres en wordt er een MIRT-onderzoek gestart: ongelijkvloerse kruising Arnhem Oost en mogelijkheid IC station Presikhaaf.

GNOE (Goederenvervoer Noord Oost Europa)
Op 14 november was er op verzoek van landsdeel Oost een bestuurlijk overleg met staatssecretaris Heijnen van IenW. De staatssecretaris heeft hier het vervolgtraject besproken van de OAO notitie GNOE. Vanuit de verschillende regio's en West-Nederland is richting de staatssecretaris aangegeven dat de vele ambities met betrekking tot het personenvervoer niet te combineren zijn met het spoorgoederenvervoer veelal op dezelfde tracés. Dit speelt zowel in West- als Oost-Nederland. Ook is aangegeven dat veel steden nu druk bezig zijn met de realisatie van grote verstedelijkingslocaties (o.a. NOVEX locatie Spoorzone Arnhem Oost) langs het spoor. Ook deze zijn volgens de regio's niet te combineren met een hoofdcorridor voor spoorgoederenvervoer.
De staatssecretaris heeft toegezegd dat er uitgebreid stil gestaan zal worden bij nut en noodzaak en dat er nu niet naar tracés wordt gekeken. Zij trekt hiervoor 1,5 tot 2 jaar uit. Na het onderzoek naar nut en noodzaak volgt een bestuurlijk go/no go moment. Pas daarna wordt er gekeken naar mogelijke tracés. Daarbij zal ook de route via Duitsland (Betuweroute, derde spoor en aftakking in Duitsland) en ook vervoer per schip vanaf Rotterdam naar de haven in Hamburg bekeken moeten worden.

Gedrag en duurzame mobiliteit
We hebben het uitvoeringsprogramma deelmobiliteit vastgesteld. In het BO MIRT van november heeft het ministerie van IenW een bedrag van € 500.000 toegezegd voor de investering in deelmobiliteits-hubs in deze regio. Deze hubs rollen we de komende drie jaar uit.

Buck Consultants heeft een onderzoek opgeleverd over logistieke hubs: wat is de behoefte, wat is het effect, welke ruimte is beschikbaar en welke rol dient de overheid te spelen in de ontwikkeling van deze hubs? Ook dit onderzoek leidt in de komende jaren tot uitvoering van projecten.

Fiets

Bijdrage Provincie voor Snelle Fietsroutes 2023

In de zomer is met de provincie gesproken over de aanpak en financiering van snelle fietsroutes in onze regio. In een gezamenlijk voorstel is gekeken welke projecten hiervoor in aanmerking komen. Voorwaarden zijn dat het snelle fietsroutes zijn en dat de projecten in 2023 worden uitgevoerd, het laatste jaar van deze Staten. Op basis van een uitvraag in de regio zijn meerdere projecten opgehaald en besproken met de provincie. Er is een positief advies afgegeven voor een bijdrage van € 5 tot 6 miljoen. Daarmee kunnen we serieus vooruit!

Fietsverbinding Doetinchem-Zevenaar-Emmerich

De GMR is samen met de regio Achterhoek begonnen met een onderzoek naar fietsverbinding tussen Doetinchem-Zevenaar-Emmerich. Dit is een van de aanbevelingen geweest uit het Euregionaal Mobiliteitsplan.

Verkeersveiligheid

Landbouwverkeer

De GMR heeft in november 2020 een eerste inventarisatie gedaan binnen de regiogemeenten naar de knelpunten die spelen met betrekking tot landbouwverkeer. Bestuurlijk speelt de wens om een volgende stap zetten om gemeenten in de regio te ondersteunen en handvatten te bieden om te gaan met de problematiek rondom landbouwverkeer. Inmiddels is opdracht verleend aan een adviesbureau om te komen tot een plan van aanpak.

Hubs & Knooppunten

Dit kwartaal is de rapportage ‘Stadrandhubs Arnhem’ bestuurlijk vastgesteld. Advies uit het rapport is om allereerst in te zetten op de locaties Waterberg en Arnhem-Zuid. Arnhem-Zuid is kansrijk vanwege de verstedelijkingsopgave. De locatie Waterberg kan verlichting bieden voor de dagelijkse files op de Apeldoornseweg stad inwaarts. De gemeente Arnhem brengt de bevindingen uit de rapportage naar de gemeenteraad om hier vervolgens concrete vervolgstappen aan te kunnen geven.

De uitwerking van de verkenning naar ‘Hub Zevenaar-Oost’ wacht onder andere op de uitspraak van de Raad van State over het project ViA15. Deze uitspraak wordt in maart 2023 verwacht.

3.2. Productieve regio

Economie van de Toekomst

Afgelopen jaar hebben we samen met een grote groep stakeholders gewerkt aan een economisch profiel voor 2040; hoe willen we dat onze economie er dan uitziet? En welke ruimteclaims brengt dat met zich mee? De adviesbureaus Buck Consultants International en Ecorys helpen ons daarbij. Om vanuit economie een bijdrage te kunnen leveren aan de Verstedelijkingsstrategie en om koers te bepalen voor de regionale agenda, is dit traject van groot belang. Het eerste concept is besproken met de bestuurders en op 18 november 2022 is er een interactieve werksessie geweest rondom de belangrijkste uitdagingen waar we voor staan. Denk daarbij onder andere aan de netcongestie, de balans tussen woningbouw en werkgelegenheid en de focus op de sectoren gezondheidszorg, hightech en energie en de gevolgen daarvan. In Q1 wordt deze verkenning afgerond.

Toekomstbestendig Ondernemen

De eerste ronde van het lesprogramma Toekomstbestendig Ondernemen voor mkb’ers is gestart. Ondanks forse inspanning van de werkgroep bleek het lastig om de klassen vol te krijgen. Omdat in de provincie Friesland het programma een doorslaand succes is gebleken, is besloten om een onderzoek te starten naar hoe de communicatie richting het mkb verloopt binnen de regio. We gaan ervan uit dat we het mkb bereiken, maar is dat ook zo? RVN@ heeft de opdracht gekregen om dit onderzoek uit te voeren. Eerst wordt gekeken naar de communicatie van het programma Toekomstgericht ondernemen om daarna het onderzoek breder te trekken. Begin 2023 worden de resultaten bekend. Direct daarna worden de geadviseerde vervolgstappen genomen.

Inventarisatie financieel landschap tot € 1 miljoen
Binnen het mkb is behoefte aan meer inzicht in de financieringsmogelijkheden tot € 1 miljoen. De inventarisatie hiervan, uitgevoerd door KplusV, is afgerond gepresenteerd aan bestuurders en ambtenaren. Het rapport is inhoudelijk zeer goed ontvangen en de voorgestelde vervolgstappen, zoals het maken van een funding tool, een verdieping voor financiering voor start ups en scale ups, Europese financieringsmogelijkheden en een communicatieplan zijn bestuurlijk goedgekeurd en worden begin 2023 verder uitgewerkt.

Start ups en broedplaatsen
In de regio zijn zeer veel initiatieven voor startups. Het is niet altijd even duidelijk welke dat zijn en hoe ze samenwerken en elkaar kunnen versterken. Daarom is een begin gemaakt met een project om enerzijds te inventariseren wat er al is, maar ook te kijken waar de behoefte ligt en hoe de bestaande initiatieven kunnen worden ontsloten naar het mkb. Een goede communicatie is hierin essentieel. Doel van dit project is dat mkb'ers in de hele regio kunnen meeprofiteren van de succesvolle projecten die al lopen. De inventarisatie wordt naar verwachting in Q1 van 2023 afgerond. Daarna kunnen de vervolgstappen worden genomen.

Human Capital Akkoord 2023 - 2026
De GMR, The Economic Board en provincie Gelderland hebben gezamenlijk ingezet op regionale samenwerking middels een breed gedragen Human Capital Agenda. Dat moet ondernemers, onderwijsinstellingen en overheden helpen met dit vraagstuk. Hiervoor is begin 2022 besluitvorming doorlopen. Deze agenda is gebaseerd op een arbeidsmarktanalyse, stakeholdersanalyse en een inventarisatie van projecten met potentie voor de regio.

Om de speerpunten vanuit de agenda inhoud te geven en beweging te realiseren, zijn werktafels opgezet. Dit zijn enthousiaste triple helixgroepen die inzicht geven in lopende projecten, verbindingen legt tussen projecten, zoekt naar nieuwe regionale initiatieven en naar mogelijke financieringsbronnen. Iedere werktafel heeft zijn eigen actieplan opgesteld. De input vanuit deze actieplannen heeft geresulteerd tot een concept Human Capital Akkoord. In het eerste kwartaal van 2023 wordt dit akkoord voorgelegd aan de bestuurders van de GMR, The Economic Board en provincie Gelderland voor besluitvorming, zodat we samen met alle stakeholders verder invulling en uitvoering kunnen geven aan het akkoord.

Duurzame logistiek
In december is adviesbureau STEC-groep gestart met de inventarisatie van initiatieven in de regio voor verduurzaming van brandstoffen voor de logistiek met als doel inzicht te verkrijgen in duurzame initiatieven in de regio. Vragen die daarbij aan bod komen zijn: Welke initiatieven zijn er bij bedrijven? Waar lopen bedrijven tegen aan? Welke rol kan de GMR op zich nemen?

Er wordt momenteel een lijst samengesteld van 200-250 bedrijven, uiteindelijk worden daarvan zo'n 50 bedrijven rechtstreeks benaderd. Bij dit onderzoek worden partijen betrokken als OostNL, Logistics Valley, Logistiek makelaars/provincie, VNO-NCW, MKB-Nederland en TLN.

Toekomstbestendige werklocaties
Voor Toekomstbestendige werklocaties hebben we officieel per 1 januari 2023 een nieuwe speerpunt-coördinator: Michel Hek. Michel is een bekende op dit terrein, want hij is sinds 2016 betrokken bij het opstellen van de allereerste RPW (Regionaal Programma Werklocaties).
Het afgelopen kwartaal is de monitoring Regionaal Programma Werklocaties, uitgevoerd door Ecorys, opgeleverd. Hierbij zijn de ontwikkelingen van het afgelopen jaar op de werklocaties (bedrijven-terreinen, kantoren en detailhandel) onderzocht.

Het bestuurlijk platform Productieve regio heeft haar akkoord gegeven om per 1 januari 2023 te starten met een pilot om tot en met 2030 zo'n 500 ondernemers en/of vastgoedeigenaren – met een totaal van 1.000 in 2040 als stip op de horizon – te stimuleren hun perceel te vergroenen. Door de

aanpak te richten op individuele bedrijfskavels dragen we op een laagdrempelige manier bij aan versnelling van de landelijke, provinciale en regionale ambities om bedrijventerreinen toekomstbestendig te maken. Ook is er akkoord gegeven om de 2e tranche uitbreiding bedrijventerreinen open te stellen. Gemeenten kunnen tot 1 maart 2023 plannen indienen voor de ontwikkelingen van nieuwe bedrijventerreinen in de regio.

3.3. Circulaire regio

Circulaire infra
In november is het jaarevent van het regionale project Circulaire Grond-, Weg- en Waterbouw (GWW) gehouden. Met ruim 90 deelnemers (waaronder meerdere bestuurders), veel positieve reacties en meerdere gemeenten met de wens om actiever aan het project deel te nemen, was dit event een groot succes.
De bouwstenennotitie over de bijgestelde aanpak van het project Circulaire GWW is ter besluitvorming aan de Colleges van B&W aangeboden. De eerste gemeenten hebben met een positief collegebesluit hun commitment aan de vernieuwde aanpak uitgesproken.

Circulaire bouw
Van de eerder verzamelde ruim 50 bouwprojecten in de regio waar met de circulaire impactladder de mate van circulariteit bepaald kan worden, is een selectie van 10 projecten gemaakt die in eerste instantie doorgemeten worden. De eerste van die 10 projecten zijn nog in december doorgemeten. De overige volgen in januari 2023. Voor de resterende meer dan 40 projecten volgt in de loop van 2023 een doormeting met de impactladder.
De tweede ronde van de leerkring conceptueel & circulair bouwen is afgerond.
De provincie Gelderland werkt aan een projectaanvraag voor het stimuleren van het hergebruik van betonnen onderdelen van sloopgebouwen. We werken mee aan deze aanvraag, die begin 2023 ingediend wordt.

Grondstoffen en Ketens
De afgelopen periode zijn de volgende projecten en activiteiten uitgevoerd:
De *Quick scan reststromen* is op 5 oktober in het bestuurlijk platform Circulaire regio gepresenteerd. Met dit instrument worden met betrokken partijen, zoals DAR en ARN, drie cases uitgewerkt: recycling van zonnepanelen, luiers en incontinentiemateriaal uit de zorg en verwerking van niet-specifiek ziekenhuisafval.

De bouw van een *platform Duurzaam Inkopen* en netwerk voor samenwerking voor inkopers om circulair en toekomstbestendig in te kopen is gestart. Het gaat om bedrijfskleding, catering, kantoorinrichting, bouw, kantoorartikelen, groenvoorziening en ICT.

Voor de *Week van de Circulaire Economie* in februari 2023 is gewerkt aan een programma.
Internationale activiteiten:
De regio is aanwezig geweest bij de CE hotspot in Botrop. En de regio is kanshebber voor CE hotspot in 2024.
GMR maakt zich sterk voor een Interreg Va aanvraag met een aantal internationale partners. Daaronder Amsterdam, Parijs, Straatsburg en Essen onder de naam DECARB PRO, dat gaat over CO2 beprijzing en inkoop, met onze projecten Circulaire GWW, Platform Circulair Inkopen en Energie-inkoop.

Water en Klimaatadaptatie
De focus heeft dit kwartaal gelegen op het opzetten van regionale en (inter)nationale samenwerking.

Samen met Hogeschool Van Hall Larenstein en Park Lingezegen zijn nadere afspraken gemaakt om meer kennis vanuit de kennisinstellingen te laten landen in de regio.

Samen met public affairs van de GMR is de tweede kennisuitwisseling tussen het Regionalverband Ruhr (Duitsland) en de GMR vormgegeven. Hoofddoel was het verkennen of, en zo ja, waar we elkaar konden vinden, versterken en helpen op gebied van water en klimaatadaptatie.

Als GMR hebben wij ons aangemeld voor deelname aan de EU-missie Adaptation to Climate Change. Dit is onderdeel van Horizon Europe, het ambitieuze onderzoeks- en innovatieprogramma van de Europese Unie. De Groene Metropoolregio is één van de geselecteerde regio's die mee mag doen. We maken nu deel uit van een Community of Practice op het gebied van water- en klimaatadaptatie. We krijgen toegang tot het Mission Implementation Platform, een kennisplatform. En daarnaast hebben kennisinstellingen en bedrijven in onze regio toegang tot financiering van onderzoeksprojecten en een internationaal netwerk van partijen, waarbij in onderzoeksprojecten kan worden samengewerkt. Bovendien draagt het bij aan de nationale én internationale profilering van onze regio als dé Groene Metropoolregio van Nederland en als dé (inter)nationale circulaire topregio 2050.
In het eerste kwartaal van 2023 vindt op de startbijeenkomst de definitieve ondertekening plaats.

Energietransitie
Voortgang Regionale Energiestrategie (RES)
De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) voor de PlanMER is afgerond en vrijgegeven voor reacties. Deze reacties worden verwerkt in de definitieve versie van de NRD. Daarnaast is een inspraakreactie voorbereid namens de gezamenlijke gemeenten van de GMR over het ontwerp-beleidskader GEIS (Gelderse Energie-InfraStructuur).
Door het vertrek van de procesmanager RES is een nieuwe procesmanager geworven.

Regionaal Expertiseteam Energie (REE)
In het vorige kwartaal hebben we het onderzoek naar de behoefte aan een Regionaal Expertiseteam Energie voor bedrijven afgerond. In dit kwartaal hebben we onze bevindingen besproken met de ambtenaren en bestuurders van de 16 gemeenten en op een bijeenkomst van VNO-NCW met een aantal bedrijvenorganisaties. Op basis van deze besprekingen heeft de GMR een voorstel voor een collegevoorstel over het onderwerp gemaakt. Aan de gemeenten wordt gevraagd met de oprichting van het REE in te stemmen en een keuze te maken of zij ook met een loketfunctie en met individuele adviezen aan bedrijven willen meedoen. In januari 2023 zal deze besluitvorming afgerond zijn en kunnen we (als alles goed gaat) starten met het kwartiermaken voor het REE.

Proeftuin Aardgasvrij wijken en wijken van de toekomst
Op 3 november hebben we in het kader van de Community of Practice van de RES een bijeenkomst gehouden over de voortgang in de regio ten aanzien van de Proeftuin Aardgasvrije Wijken en de Wijken van de Toekomst. Vanuit de ervaringen van de gemeenten Nijmegen, Lingewaard, Druten en Arnhem hebben we geconstateerd dat het vervolg op deze pilotfase een flinke inspanning van de gemeenten vraagt. Daarbij zijn het organiseren van voldoende capaciteit en het organiseren van participatie met aandacht voor gedragsverandering belangrijke punten. De provincie heeft in de bijeenkomst aandacht gevraagd voor flora en fauna bij de aanpak van het isoleren van woningen.

3.4. Ontspannen regio

Bruisende binnensteden, krachtige kernen
In het vorige kwartaalbericht hebben wij aangegeven terug te komen op wat er in oktober uit het werkatelier kwam en hoe we daarmee verder gaan. Voor de bijeenkomst waren bestuurders, centrummanagers en ambtenaren uitgenodigd. Zij bespraken aan de hand van een eerste analyse gemaakt door RUIMTEVOLK hoe we op dit vlak willen samenwerken. Twee belangrijke conclusies:

- Een brede benadering van deze opgave is belangrijk:
  Het gaat om een totaalplaatje, waarbij naast retail en detailhandel voldoende aandacht voor bereikbaarheid, vergroening en ontmoeting een vereiste is.

- Er is behoefte bij bestuurders en centrummanagers aan een stimulerende en regisserende rol van de regio. Instrumenten waar aan wordt gedacht zijn onder andere een regionale detailhandelsvisie met een bredere insteek dan die er nu is, goede informatievoorziening en het delen van capaciteit voor bijvoorbeeld een centrummanager.

Met de opbrengsten van deze bijeenkomst heeft bureau RUIMTEVOLK de eerste contouren van een mogelijk toekomstbeeld opgesteld. Dit bespreken we in het eerste kwartaal van 2023, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Zo komen we tot een concrete invulling van de regionale samenwerking op dit thema.

Cultuur
In een goed gesprek tussen de wethouders van Cultuurregio 025 en gedeputeerde van Cultuur, Peter Drenth van de provincie Gelderland, is op 1 december uitgebreid stil gestaan bij de samenwerking in onze regio op het gebied van cultuur. Ook de gedeputeerde is onder de indruk van de manier waarop wij in onze regio samen invulling geven aan het versterken van onze culturele sector. We hebben dan ook een aantal mooie (tussen)resultaten bereikt.

- Voor de innovatieregeling hebben we, met de slogan “Trekt jouw idee volle zalen?”, het voortraject ingericht. Deze bestaat uit a) drie inspiratiesessies (in januari) waarin we met de culturele sector de vraag op tafel krijgen waar de urgente opgave over het publieksbereik ligt en b) in twee design workshops (in maart) gaan we nader in op de gesignaleerde uitdagingen uit de inspiratiesessies. De bijeenkomsten worden begeleid door bureau Art Up.
  We zetten extra in op communicatie om zoveel mogelijk bereik te genereren. We willen juist ook de partijen uit de culturele sector betrekken die buiten ons gezichtsveld zijn (‘the unusual suspects’). Hiervoor hebben we communicatiebureau Jonge Honden in de arm genomen. Zij hebben een marketingcampagne voor de socials en onze website ontwikkeld. Zie hiervoor Trekt jouw idee volle zalen?
- Binnen het actiepunt scholing is Cultuuracademy begonnen met het onder de aandacht brengen van haar opleidingsaanbod voor professionals binnen de cultuursector in de gehele regio. Daarnaast inventariseert Cultuuracademy voor ons welke behoefte die professionals nog meer hebben. Dit doen ze door het organiseren van een aantal ronde tafel-bijeenkomsten in de regio. Hierin staan twee vragen centraal: wat willen professionals en wat hebben ze zelf te bieden? In juni worden de resultaten gepresenteerd, waarna de vervolgstappen kunnen worden genomen.
- Het netwerk cultuureducatie heeft ervoor gekozen om in vier deelregio's aan de slag te gaan, voor scholen die niet of nauwelijks lokale beschikking hebben over cultuureducatie. De inhoud is maatwerk per gebied; waar ‘de energie’ zit in het onderwijs/de schoolbesturen. De investering vanuit de GMR wordt beschouwd als een impuls, om de versterking op gang te brengen (op de inhoud en/of op de organisatiestructuur). In 2023-2025 wordt jaarlijks € 30.000 per deelregio geïnvesteerd op basis van een ingediend projectvoorstel, passend binnen het strategisch kader. Het netwerk heeft gekozen om te beginnen met twee deelgebieden. Ieder in het netwerk bekijkt vanuit zijn werkgebied waar een extra impuls is te gebruiken voor de twee nog in te vullen deelgebieden.
  Parallel aan dit traject worden vier pilots gestart voor voldoende en adequaat geschoolde kunstvakdocenten in de GMR. Cultuur Oost neemt hierin het voortouw. Een van de pilots is het organiseren van de trainingen: ’Als kunst je vak is’ en ‘met kunst voor de klas’. Deze trainingen kunnen mogelijk vanuit externe financiering via Cultuur Oost worden ingezet in 2023 in de GMR.
- Binnen het actiepunt vrijwilligers en amateurs binnen de cultuur en erfgoedsector is een onderzoek gestart naar de behoefte aan centrale coördinatie en afstemming. Belangrijkste vragen hierin zijn: wat is de behoefte? Welke vorm zou de coördinatie moeten aannemen? Hoe organiseren we dat? Hoe maken we slim gebruik van wat er al is? Hoe verbinden we cultuur en erfgoed? Naar verwachting worden in het voorjaar van 2023 de resultaten gepresenteerd aan het consortium, bestaande uit Cultuur Oost, Rijnbrink, Rozet, Erfgoed Gelderland en De Lindenberg. Op basis van deze resultaten kan de centrale coördinatie worden vormgegeven.

- In het kader van het versterken van onze verhaallijn ‘Romeinen’ organiseert de provincie Gelderland in samenwerking met de GMR een bijeenkomst op 23 februari. Tijdens deze middag in het Nederlands Openluchtmuseum staat het beleefbaar maken van het Verhaal van de Romeinen in Gelderland centraal, waarbij het gaat om het *bottom up* ontwikkelen van nieuw productaanbod voor de verschillende publieksgroepen. De bijeenkomst wordt begeleid door professor Dolly Verhoeven. Er zal onder andere worden gesproken over de Visie Romeinen van de provincie Gelderland. Daarnaast wordt er inzicht gegeven in de diverse publieksgroepen die kansrijk zijn om het Verhaal van de Romeinen beter bekend, zichtbaar en beleefbaar te maken.

Duurzaam toerisme en groen-blauw raamwerk
In het laatste kwartaal van 2022 hebben we voor Duurzaam toerisme en groen-blauw raamwerk voorbereidingen getroffen voor resultaten waarover in komende kwartaalberichten meer informatie komt. Zo loopt bij Duurzaam toerisme het vitaliteitsonderzoek, waarvan naar verwachting de eerste resultaten in maart beschikbaar zijn. De voorbereidingen voor versterking van ons wandelroute-netwerk zijn in volle gang. Voor de verhaallijn Romeinen en de Romeinse Limes hebben we samen met de gemeente Nijmegen een opdracht verstrekt om een Masterplan Romeinen en Romeinse Limes te maken. Bij het groen-blauw raamwerk zijn we bezig met een toegankelijke, beeldende versie van het rapport Vervlochten regio, met kansen voor versterking van natuur, landschap en cultuurhistorie in onze regio. En we gaan binnenkort in gesprek met de Regioagendacommissie (RAC) over de manier waarop we onze gemeenteraden informeren. Verder bereiden we een projectportfolio voor met allerlei projecten die bijdragen aan ons groen-blauw raamwerk. Zo leveren we de bouwstenen die nodig zijn om keuzes te kunnen maken over waar we het groen en blauw in de regio gaan versterken.

3.5. Groene groeiregio

Verstedelijkingsafspraken
In het BO MIRT van november hebben we verstedelijkingsafspraken gemaakt met regio Foodvalley, het Rijk en provincies Gelderland en Utrecht. Een mooie mijlpaal in het proces van de Verstedelijkingsstrategie. Daarin is onder meer financiering afgesproken voor een aantal grote woningbouwlocaties zoals in Arnhem Oost, Wijchen West en Nijmegen. Daarnaast zijn er diverse mobiliteitsprojecten afgesproken, gericht op de (ontsluiting van) grootschalige woningbouwgebieden Arnhem Oost en Nijmegen Stationsgebied/kanaalzone.
Tot slot zijn er ook afspraken gemaakt over MIRT-onderzoeken om samen met Rijk en provincie diverse belangrijke corridors te onderzoeken zoals de A12 en afspraken gericht op het verder brengen van de randvoorwaarden van de bouwstenen economie en leefomgeving; bijvoorbeeld de uitwerking van het groen-blauw raamwerk.

Groene Metropool 2120
In november organiseerden we een geslaagd congres ‘Blik vooruit’ over de toekomst van de GMR op lange termijn (richting 2120). Er was een grote opkomst van 200 mensen en inspirerende verhalen die ons hopelijk helpen de juiste keuzes te maken in het hier en nu.

Gebiedsuitwerkingen
Een succesvolle raadsbehandeling van de gebiedsuitwerkingen van de Verstedelijkingsstrategie, waarin alle gemeenten positief hebben besloten op hun gebiedsuitwerking. Deze worden nu uitgewerkt naar een gebiedsprogramma en een overkoepelend Verstedelijkingsprogramma in 2023.

Woondeal
De Woondeal is geactualiseerd en daarover is bestuurlijke afstemming en commitment opgehaald tijdens het Regio overleg(t) in december. De Woondeal is door de colleges conform besloten en wordt nu doorgeleid naar de gemeenteraden. Ondertekening door minister Hugo de Jonge staat gepland op 8 maart.

Overige ontwikkelingen
Er zijn 7 gemeenten die we helpen bij hun complexe gebiedsontwikkelingen via de Flexpool 2e ronde. Daarmee ondersteunen we gemeenten met specifieke kennis bij gebiedsontwikkeling.
Er is een Plan van aanpak gemaakt voor de huisvesting van arbeidsmigranten en de regionale visie wonen en zorg en speciale doelgroepen.

Er is bestuurlijk afgestemd en een werkgroep gevormd rondom de regionale huisvestingsverordening (verdeling van de woonruimte).

4. Tot slot

Het volgende kwartaalbericht verschijnt eind april 2023.
Eerdere kwartaalberichten terugzien? Ze zijn te vinden in onze online kennisbank.

Nijverheidsweg 2a
6662 NG Elst
info@groenemetropoolregio.nl
www.groenemetropoolregio.nl

26-01-2023